Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 44 (3611) Варшава, 1 листопада 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з фейсбук-сторінки УІНП

У Ласкові знайшли останки понад 40 українців. с. 2

Чи постанова Львівської облради загострить польсько-українські відносини? с. 4

«Це не ріст, це якийсь вибух». Розмова з Ігорем Мричком з Пласту. с. 8

ISSN 027-8254
44
9 770027 825269

eprasa.pl 3ec044f408

Григорій СПОДАРИК
Фото з фейсбук-сторінки УІНП

У Ласкові знайшли останки понад 40 українців

На православному кладовищі у селі Ласків (Польща) завершилися пошуки останків українців, убитих у березні 1944 року. За попередніми підрахунками, виявлено рештки понад 40 людей, серед яких – чоловіки, жінки та діти. Знайдені поховання можуть допомогти краще відтворити обставини трагедії, про яку десятиліттями розповідали ті, кому вдалося врятуватися.

Українська експедиція працювала в Ласкові з 2 до 16 жовтня на замовлення Українського інституту національної пам'яті. Фахівці досліджували східну частину місцевого кладовища, де виявили як окремі могили, так і спільні поховання кількох людей. Більшість могил були неглибокими – приблизно 40-70 сантиметрів від поверхні землі.

Під час завершального дня робіт дослідники додатково перевірили окремі ділянки ґрунту та частково розкрили одне з групових поховань. Там знайшли останки восьми людей. Усі місця з виявленими останками сфотографували, описали й задокументували. Після завершення досліджень відповідні ділянки накрили захисним матеріалом і засипали землею, а територію впорядкували. Учасники експедиції також запалили лампадки на пам'ять про загиблих.

Поки що йдеться про попередні результати. Визначити точний вік похованих, їхню стать і причини смерті фахівці зможуть під час наступного етапу досліджень. Український інститут національної пам'яті планує провести ексгумацію навесні 2027 року. Роботи в Ласкові організувало комунальне підприємство «Доля», яке отримало дозвіл польської сторони 31 серпня 2026 року.

Виявлені поховання пов'язані з нападом на українське село 10 березня 1944 року. Тоді Ласків став одним із місць масового насильства проти українського населення Холмщини. За історичними даними, унаслідок нападу підрозділів Армії Крайової та селянських батальйонів загинуло сотні мешканців.

За результатами досліджень українських і польських істориків та експертів, було встановлено інформацію про 327 жителів Ласкова, які загинули у 1944 році. Згідно з іншими історичними оцінками кількість жертв може становити близько 350 осіб. Тому точне число загиблих ще належить з'ясувати.

Про долю мешканців села свідчать спогади тих, кому вдалося пережити напад, а результати пошуків у Ласкові узгоджуються з розповідями колишніх жителів. За цими свідченнями, багатьох убитих залишили в сховищах, на полях і подвір'ях їхніх домівок, лише частково прикривши землею. Поховати загиблих змогли приблизно через десять днів. Це зробили мешканці сусіднього Смоліґова.

Трагедія Ласкова була частиною ширшої хвилі нападів на українські села Холмщини в березні 1944 року. Того ж 10 березня спалили Сагринь, де могло загинути до 1240 людей, переважно жінки й діти. Насильство відбувалося в умовах загострення польсько-українського конфлікту під час Другої світової війни. На початку 1944 року польське підпілля прагнуло закріпити контроль над цими територіями перед приходом радянської влади, а напади на українські поселення мали, зокрема, змусити місцеве населення залишити Холмщину.

Пошукові роботи в Ласкові стали продовженням українсько-польської співпраці у справі пошуку та гідного поховання жертв минулих конфліктів. Експедицію провели

eprasa.pl 3ec044f408

відповідно до домовленостей Українсько-польської робочої групи у справах гідних поховань. Після тривалої перерви українська сторона повернулася до таких досліджень у Польщі восени 2025 року, коли пошукові роботи відбулися в селі Юречкова. Ласків став другим місцем проведення експедиції на підставі офіційного дозволу польської влади.

У Галузевому державному архіві Служби безпеки України є документи зі свідченнями очевидців трагедії села Ласків. У протоколі, який подав Захар Теребко, описано, як нападники оточили село, підпалили будинки й шукали людей у сховищах. За його словами, знайдених мешканців розстрілювали, а до сховищ кидали гранати. Серед убитих був місцевий священник. Захар Теребко не зміг повернутися до села, щоб поховати свою родину, а через три тижні побачив, що загиблі досі лежать без могил. «Село цілком спалене, не лишили ні одної хати», – засвідчив він.

Інший подібний документ – протокол № 9 зі свідченнями 52-річного мешканця Ласкова Михайла Г., записаний 3 травня 1944 року в Грубешові. Чоловік розповів про обстріл і спалення села, убивства людей у сховищах та пограбування після нападу. Він назвав кількох польських нападників, яких упізнав, і повідомив про загибель своєї дружини Юстини та священника Лева Коропчука. За свідченням Михайла Г., жертвами стало близько 250 мешканців. «Банда польська вбила в нашому селі 250 людей», – написано в протоколі. Чоловік також стверджував, що українців зі Смоліґова змусили ховати загиблих, а після виконання цієї роботи їх розстріляли.

Про масштаб трагедії свідчить і спогад Теклі Ліборської, народженої 1902 року в Черничині. Його опубліковано у книжці «1947. Пропам'ятна книга» Богдана Гука. Жінка описувала березневі пожежі 1944 року в одинадцяти селах та натовпи, які наступного дня тікали від насильства. Вона розповідає, що до нападу в Ласкові жило 360 мешканців, а після нього залишилося 90. «Горіло пів неба!» – так Текля Ліборська передала побачене.

Чергове свідчення залишили Марія Хоменко та її мати Надія Новосад-Мельник, які пережили трагедію й втрату рідного краю. Вони розповіли не лише про напад 10 березня 1944 року, а й становище української громади до війни: навчання польською мовою, обмеження українського культурного життя та руйнування православного храму. «У 1938 році була зруйнована православна церква Успіння Пресвятої Богородиці», – говорять вони у своїх спогадах. Аудіозапис їхніх свідчень зробили 6 березня 2002 року в Луцьку в межах проєкту «Волинь», а оригінал зберігається в архіві Комісії людських і громадянських прав Світового конгресу українців у Торонто.

Ці свідчення, записані в різний час, зберігають пам'ять про загибель мирних мешканців, знищення Ласкова та долю тих, хто вижив. Водночас вони дають змогу відтворити окремі обставини трагедії з перспективи людей, які пережили напад або були його очевидцями.

***

У XIX столітті в Ласкові жили переважно українці-греко-католики, які розмовляли українською мовою. У 1863 році тут звели дерев'яну церкву святого Стефана. У 1875 році російська влада передала її російській православній церкві, а в 1889-му місцева громада збудувала нову дерев'яну святиню.

Перепис населення 1921 року зафіксував у селі 339 мешканців, з яких 324 назвали себе українцями, а 321 були православними. Проте українська громада зазнавала тиску з боку влади. У 1938 році польське керівництво знищило місцеву православну церкву в межах акції руйнування православних храмів на Холмщині та Південному Підляшші.

Найстрашніша сторінка історії Ласкова пов'язана саме з 10 березня 1944 року. У серпні 1944 року частина місцевих мешканців звернулася до голови уряду УРСР Микити Хрущова з проханням приєднати Ласків до Української РСР. Звернення підписали 40 осіб, однак їхнє прохання не було задоволене. Сьогодні Ласків – невелике село, де у 2011 році проживало 132 людини.

Із селом Ласків пов'язаний теж цікавий факт. Тут народилося двоє відомих футболістів. Один з них – Тадеуш Цисовський, поляк за походженням, у 1933 році разом із батьками виїхав до Франції. Там став зіркою футболу: забив 206 голів у найвищому французькому дивізіоні та 11 голів у 13 матчах за збірну Франції. Тричі був найкращим бомбардиром французького чемпіонату. Своєю чергою українець Степан Наконечний народився в Ласкові 1942 року. Після переселення родини до радянської України грав за луцьку «Волинь», брестський «Спартак» та ростовський «Ростсільмаш». Через травму завершив кар'єру футболіста й присвятив себе тренерській роботі. У Рожищі на Волині він виховував молодих футболістів, серед яких був майбутній гравець київського «Динамо» та збірної України Олег Лужний. ●

eprasa.pl 3ec044f408

ЗАЯВА

Голові Львівської обласної ради Юрію Холоду

Шановний Пане Голово!
Шановні депутати Львівської обласної ради!

Головна управа Об'єднання українців в Польщі, яке об'єднує українців і українок – громадян Польщі української національності, плекає українську спадщину й розвиває ідентичність цієї спільноти, а також роками активно діє, зокрема, на користь громадян України, для яких Республіка Польща стала прихистком і домом, висловлює своє несхвалення і здивування з приводу постанови, ухваленої 20 жовтня 2026 року, про оголошення 2027 року роком, присвяченим генералу Роману Шухевичу, УПА і Олегу Ольжичу.

Вважаємо, що в умовах триваючої і нещадної російської агресії проти України фундаментальне значення мають польсько-український союз та співпраця наших держав і народів. Розбудова цих відносин у дусі взаємної поваги і розуміння вимагає врахування чутливості партнерів і сусідів, зокрема коли йдеться про важкі сторінки спільної історії.

Україна викликає захоплення у вільного, демократичного світу героїзмом і небувалою самопожертвою сьогоднішніх Захисників та всього суспільства. Наше спільне завдання – підтримувати їх з усіх сил і мобілізувати наших партнерів до підтримки. З цієї перспективи будь-яке рішення, яке не враховує чутливості сусіда, підриває довіру, послаблює співпрацю і підтримку, діє на шкоду України. Тому в ім'я відповідальності за перемогу над російською агресією та за майбутнє наших країн і суспільств ми закликаємо не ухвалювати рішень, які загострюють польсько-українські відносини.

Провокування сусідів спірними питаннями навколо української історичної пам'яті та її героїв також відвертає увагу польської громадськості від поточних подій: щоденних, масованих і смертоносних російських бомбардувань України та їхніх жертв. Такі рішення використовують ворожі до України кола, які виступають за припинення підтримки українського опору і знеохочують інших надавати Україні реальну та моральну підтримку.

Ми також бачимо, що суперечки на історичному ґрунті перекреслюють низку ініціатив, які втілюють громадські організації, такі як наша, котрі роками працюють над тим, щоб майбутнє наших народів не ставало заручником минулого. Ми переконані, що процес примирення, крихкий та делікатний, вимагає від обох сторін величезної чутливості та ставлення до нього як до пріоритету. Надалі віримо, що це можливо, і з усіх сил підтримуємо цю ідею.

Співпраця між Польщею і Україною є фундаментальним елементом безпеки нашої частини Європи. Незмінною загрозою для наших держав та цілої Європи є російська федерація. Нам потрібні величезна мудрість, зрілість і співпраця, щоб їй протистояти.

Саме співпраця, а не партикулярні інтереси робить нас сильними. З повним переконанням просимо Вас про те, щоб ми разом послідовно йшли до спільної мети – польсько-української солідарності перед лицем найбільшої екзистенційної загрози для наших держав і народів.

Варшава, 22 жовтня 2026 р.

Мирослав Скірка, голова Об'єднання
Мирослав Купич, секретар Головної управи

Павло ЛОЗА

Чи постанова Львівської облради загострить польсько-українські відносини?

Рішення Львівської облради, яка 20 жовтня оголосила 2027 рік роком УПА, Романа Шухевича та Олега Ольжича, спричинило хвилю критики з боку Польщі. Прем'єр-міністр Дональд Туск заявив, що такі кроки шкодять Україні та ускладнюють роботу її союзників. Новообраний мер Кракова Лукаш Ґібала запропонував призупинити співпрацю міста зі Львовом. Критично до рішення Львівської облради також поставилися представники влади Вроцлава, Любліна та Перемишля.

Водночас здивування та критика постанови Львівської облради лунає і з української сторони.

В Офісі президента України закликали Львівську облраду до прагматизму та державної відповідальності. «Місцева влада Львівщини не може нехтувати зовнішньополітичними інтересами держави Україна. Йдеться про деякі ваші рішення, які шкодять нашим відносинам з Польщею – одним із ключових союзників у війні з росією», – заявила заступниця керівника ОП Ірина Верещук.

Вона також висловилася з цього приводу і на своїй фейсбук-сторінці, де зокрема написала: «Ми не можемо не рахуватися з поляками. Особливо під час війни. Тим паче в чутливих питаннях історичної пам'яті». Її позицію поділяє багато українців, серед яких – представники українських організацій, що діють у Польщі.

Тим часом Головна управа Об'єднання українців у Польщі надіслала відкритий лист голові Львівської ради, висловивши несхвалення та здивування рішенням депутатів (повний текст листа опубліковано вище).

Інші українські меншинні організації у Польщі, зокрема Головна управа Союзу українців Підляшшя, Управа Підляського наукового інституту та Головна управа Українського товариства у Любліні прийняли рішення повністю підтримати та долучитися до позиції, представленої в листі Об'єднання українців у Польщі. ●

eprasa.pl 3ec044f408

XXXII сесія Дитячого та молодіжного парламенту за участю молодих українців з Підляшшя

19 жовтня у Сеймі учні з усієї Польщі обговорювали найважливіші питання для молоді. У засіданні взяли участь 459 молодих депутатів парламенту зі 153 шкіл. Серед них були учні Початкової школи №4 імені Адама Міцкевича з Більська-Підляського, яка спеціалізується на викладанні української мови для етнічної меншини.

З парламентської трибуни виступила Ніколя Голодок, яка є учасницею українського ансамблю пісні й танцю «Ранок» з Більська-Підляського.

Представниця української громади з Підляшшя розповіла про свою школу, де вона та її однокласники вивчають українську мову. Говорячи про навчальний заклад, дівчина, серед іншого, згадала про стипендію в галузі художньої творчості, яку отримала від маршалка Підляського воєводства.

«Я вважаю дуже важливим, щоб ми, молоде покоління жителів Підляшшя, могли вивчати та зберігати культуру нашого Підляшшя та мову наших предків», – вказала учасниця «Ранку», наголосивши, що це «їхнє право як громадян Польщі».

«Але це також відповідальність за спадщину, яку ми отримали від попередніх поколінь. Ми можемо плекати наші традиції в різний спосіб», – наголосила Ніколя Голодок.

У Сеймі також була присутня художня керівниця ансамблю «Ранок» Єлисавета Томчук.

«Саме такі моменти нагадують нам, наскільки важливим є те, що ми створюємо разом. «Ранок» – це не просто репетиції, концерти та вистави. Це також місце, де з юних років ми відкриваємо своє коріння, вчимося поважати традиції та передаємо культуру, з якою виростаємо», – написали представники ансамблю на своїй сторінці у фейсбуці після промови Ніколя Голодок до Сейму.

Під час XXXII сесії Дитячого та молодіжного парламенту молодь мала можливість спостерігати за роботою депутатів та відчути атмосферу демократичних дебатів. Також був час для екскурсії Сеймом і Варшавою, ознайомлення з історією та ключовими пам'ятками столиці.

На фото – спікер Сейму Влодзімєж Чажастий, Ніколя Голодок та Єлисавета Томчук. Фото – з фейсбук-сторінки ансамблю пісні й танцю «Ранок»

Чергова едиція Ukrainian Community Fest Warsaw

18 жовтня на Мокотовському полі у Варшаві відбувся Ukrainian Community Fest Warsaw «Наше. Українське. Разом». Фестиваль об'єднав українців, поляків та друзів України навколо української культури, музики та спільної мети – підтримки українських військових, які захищають свою країну від російської агресії.

На сцені фестивалю виступили українські артисти, гурти та вокальні групи: фіналіст 13-го випуску програми «Голос України» Pelych, «Korali», «Capitan Hmel», «BILYA», Марія Пахолко та Rybonka. На відвідувачів чекали також музичні заняття під керівництвом Lalaland Music Sudio, атракціони для дітей, спеціальний гість – собака-покровитель, смачна їжа та можливість провести час разом із родиною, друзями та всіма, кому дорога Україна. Під час фестивалю, організованого громадською ініціативою «Євромайдан-Варшава», відбувся збір коштів для придбання пристроїв EcoFlow та терміналів Starlink для підрозділів Збройних сил України.

Під час попередньої едиції на цю ціль було зібрано понад 21 тисячу злотих.

Відзначення Дня українського козацтва у Лемборку

4 жовтня в греко-католицькій парафії святого Димитрія в Лемборку, після літургії, яку очолив парох отець Олег Гриців, відбувся урочистий захід з нагоди свята Покрови Пресвятої Богородиці, Дня українського козацтва та одного з найбільших державних свят України в році – Дня захисників та захисниць.

У події взяли участь діти з української домівки – від найменших до учнів ліцею. Діти змагалися у конкурсі знань про козаків та їхній побут, не забракло і цікавинок.

«Родзинкою свята стало уособлення історичної постаті – отамана Івана Сірка, яке майстерно зіграла учениця третього класу ліцею Марина Кравцова. Отаман зачитав таємне послання крізь віки до всіх українських дітей», – повідомлено про подію на фейсбук-сторінці домівки в Лемборку.

Під час свого виступу діти виконали пісню «Їхав козак містом», а учениця третього класу Єва Гриців заспівала сольно «Рідна Україно».

Свято завершилося виступом старших дітей, які затанцювали «Їхали козаки». Крім цього, під час події голова гуртка ОУП в Лемборку Олександр Романко привітав усіх вчителів з професійним святом та почастував дітей солодощами. Наостанок діти подякували українським захисникам та захисницям, тримаючи в руках листівки зі словами вдячності.

Дітей підготували вчителька української мови Уляна Гриців, вчителька вокалу Ірина Яремчук та вчителька хореографії Світлана Хоменко.

Короткі відеоролики з уривками концерту можна переглянути на фейсбук-сторінці (Домівка Лемборк – Domiwka Lębork).

Фото з фейсбук-сторінки домівки в Лемборку

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 3ec044f408

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Гуманітарний коридор в Олешки

Білий дім оприлюднив повідомлення про те, що перша леді США Меланія Трамп домоглася укладення перемир'я між росією та Україною в окупованому рф місті Олешки на Херсонщині, яке наразі потерпає від гуманітарної катастрофи.

Згідно з повідомленням, росія та Україна домовилися тимчасово припинити всі військові дії в Олешках, щоб забезпечити доставку гуманітарної допомоги та підготувати евакуацію цивільного населення через визначений безпечний коридор.

Локальне перемир'я має набрати чинності 29 жовтня.

Олешки, окуповане місто лише за 9 кілометрів від Херсона, перебуває на межі гуманітарної катастрофи вже майже рік, з кінця 2025-го. Востаннє продукти в Олешки завозили ще 26 травня. Відтоді – жодного нормального постачання, тож люди опинилися на межі голоду. Та проблема не лише в їжі. Після початку окупації 4 роки тому та підриву Каховської ГЕС у місті немає світла, як і газу та питної води. А ще критично бракує ліків. Всі дороги й під'їзди до Олешок заміновані. Місто розташоване лише за кілька кілометрів від підконтрольної Україні території. Це відстань, на яку вільно долітають дрони обох сторін, тож у небі над Олешками щодня триває полювання одних безпілотників на інші й на все, що рухається землею. Комерційні перевізники, які намагалися прорватися на авто з продуктами в місто ще влітку, потрапляли під сильний обстріл і змушені були розвертатися.

Евакуація людей неможлива. Олешки в повній блокаді.

Українська сторона зверталася і до Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ), і до партнерів, щоб організувати виїзд цивільних. За пів року жодні перемовини не дали результату. росія, яка контролює місто з лютого 2022 року, не давала своєї згоди на гуманітарний коридор.

Зараз же речник кремля Дмитро Пєсков підтвердив, що росія погодилась на припинення вогню для проведення гуманітарної місії, а український та російський генеральні штаби повідомили, що з ночі 27 жовтня запроваджують режим припинення вогню у визначеному районі.

Президент України Володимир Зеленський сподівається, що американське посередництво з розблокування Олешок спрацює, але ситуація залишається важкою, оскільки росіяни замінували дороги.

Тристоронні перемовини плануються на початку листопада

Володимир Зеленський поспілкувався зі спецпредставниками американського президента Дональда Трампа Джаредом Кушнером та Стівом Віткоффом та заявив, що тристоронню зустріч на рівні команд щодо завершення війни рф проти України планують провести у першій половині листопада.

За його словами, Україна очікувала на тристоронню зустріч і в жовтні.

«Але вона не відбулася, оскільки росіяни вигадали чергову причину відмовитися. Тепер ми всі маємо зосередитися на тому, щоб ці зустрічі відбулися. Звісно ж, спільно – з Америкою, Європою та іншими нашими партнерами. Ці зустрічі необхідні, і нам потрібно, щоб дипломатія рухалася вперед», – сказав він.

Також Зеленський вважає, що такі зустрічі не можуть відбутися без США або без американського тиску на росію.

«Нам потрібні тристоронні переговори між Україною, Америкою та росією, і Європа також має бути частиною цієї розмови. Окрім того, нам варто переходити від перемовин на технічному рівні до зустрічі лідерів, адже ключові питання можна вирішити лише на найвищому рівні», – додав український президент.

За інформацією джерел в уряді США, наступний раунд переговорів між делегаціями США, України та росії може відбутися в Абу-Дабі або Швейцарії.

Помічник президента рф владіміра путіна Юрій Ушаков повідомив, що москва готова відновити тристоронні переговори з Україною та США після 4 листопада.

Президент США Дональд Трамп заявив про можливе близьке завершення російсько-української війни. «Днями я розмовляв із владіміром путіним щодо завершення його війни з Україною; гадаю, ми наближаємося до цього. До речі, можливо, зараз ми ближче до цього, ніж будь-коли раніше».

На оборону Україна має 45 млрд євро, а треба ще 70

Україні потрібно щонайменше 70 млрд євро додаткового фінансування на 2027 рік для оборони, закупівлі зброї та підтримки стійкості країни. Про це президент Володимир Зеленський заявив на засіданні Європейської ради 16 жовтня.

За словами Зеленського, загальна вартість війни для України наступного року становитиме 155 млрд євро. Додаткові 70 млрд є реалістичною сумою підтримки, яку він просить забезпечити європейських партнерів.

Українські дрони допомагають зупиняти більшість російських штурмів, порушувати логістику російських військ і послаблювати економіку росії, зазначив Зеленський та наголосив, що Україна могла б виробляти у 2-3 рази більше дронів залежно від їхнього типу, однак для нарощування виробництва бракує фінансування. Він закликав європейські країни інвестувати в українську оборонну промисловість, зокрема розвивати спільне виробництво дронів та інших систем озброєння.

Нагадаємо, 4 лютого ЄС узгодив кредит для України на 90 млрд євро на 2026-2027 роки: 30 млрд – на бюджет, 60 млрд – на оборонну промисловість і закупівлі. Верховна Рада ратифікувала угоду 28 травня, а 25 червня надійшов перший транш у 3,2 млрд. Тоді ж Єврокомісія пообіцяла почати виплату перших 6 млрд на виробництво дронів. Станом на початок жовтня Україна отримала цього року 15,7 млрд.

eprasa.pl 3ec044f408

У Брюсселі запит на додаткове фінансування називають складним для погодження. 1 жовтня Єврокомісія й Україна домовилися швидко перейти до виплати 45 млрд на 2027 рік за умови прийняття реформ. 3 жовтня повідомляли, що ЄС відмовив у дострокових коштах.

Міноборони оцінює оборонну потребу 2027 року у 175 млрд доларів, у проєкті бюджету закладено близько 100 млрд.

«Рік Шухевича» та заборона в'їзду Святославу Шереметі

20 жовтня Львівська обласна рада проголосувала за рішення оголосити 2027-й «роком Романа Шухевича, Української повстанської армії та Олега Ольжича». Згодом це рішення зникло з сайту облради.

Міністерство закордонних справ України наголосило, що рішення було схвалене на регіональному рівні без консультацій з дипломатами та центральними органами влади. У зовнішньополітичному у відомстві України наголосили, що продовжують працювати над розвитком дружніх двосторонніх відносин з Польщею, та розкритикували рішення Львівської обласної ради.

«У цьому контексті вважаємо, що нещодавнє рішення Львівської облради, яке зачіпає вимір чутливих історичних питань двостороннього порядку денного, є контрпродуктивним для наших актуальних зусиль, спрямованих на подальшу розбудову українсько-польських відносин, вирішення проблемних питань на тлі повномасштабної російської агресії та безпрецедентних безпекових загроз для наших двох країн і регіону в цілому», – йдеться у повідомленні.

У МЗС звернули увагу на те, що рішення оголосити 2027-й роком УПА та Шухевича було ухвалене на регіональному, а не національному рівні. Там зазначили, що депутати Львівської облради не зверталися за порадами ані до МЗС, ані до інших органів центральної влади, аби оцінити наслідки своїх дій для відносин з Польщею.

У відомстві нагадали, що депутати обласних рад займають виборні посади та не підпорядковуються Верховній Раді, Кабінету міністрів, президенту України чи центральним органам виконавчої влади.

«Політичні рішення регіональних органів місцевого самоврядування не мають шкодити національним інтересам України, насамперед у сфері безпеки та європейської інтеграції», – наголосили у відомстві.

Міністерство також закликало польську сторону «утриматися від різких кроків», які можуть завадити нормалізації відносин. Там також підтвердили готовність до конструктивного вирішення проблемних питань у відносинах між Україною та Польщею.

В цей час Польща засудила такі дії Львівської облради. Міністр оборони Польщі Владислав Косіняк-Камиш заявив, що це рішення шкодить відносинам двох країн. Прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск заявив, що такий крок допомагає ворогам України. А міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський повідомив, що підписав розпорядження про внесення до списку небажаних осіб голови комітету з питань культури Львівської обласної ради Святослава Шеремети, який запропонував оголосити 2027 рік у Львівській області роком УПА.

Повідомлялося, що Польща навіть припинить постачання військового пакета допомоги Україні, однак в польському Міноборони спростували цю інформацію.

Згодом Польща заборонила на п'ять років в'їзд до Шенгенської зони депутату Львівської обласної ради Святославу Шереметі, який ініціював проголошення на Львівщині 2027 року роком Романа Шухевича, Української повстанської армії та Олега Ольжича.

«На клопотання Радослава Сікорського Святослава Шеремету було внесено до реєстру небажаних осіб із забороною на в'їзд та перебування в країнах Шенгенської зони строком на п'ять років – до 20 жовтня 2031 року», – повідомив глава МВСіА Польщі Марцін Кервінський у соцмережі X.

У коментарі медіа Святослав Шеремета зазначив, що вважає дивною реакцію польських урядовців та політиків на ухвалене з його ініціативи рішення Львівської облради. «Такі рішення щодо проголошення років УПА та Романа Шухевича приймалися вже неодноразово. Не тільки Львівською, а й іншими обласними радами. Це не є щось нове», – сказав він.

Також Шеремета запевнив, що рішення Львівської облради не було спрямоване проти когось і тим більше проти поляків чи Польщі.

Населення України скоротилося до 28,5 млн

У середині 2026 року в Україні проживало 28,5 мільйона людей. Це на пів мільйона менше, ніж показник, який озвучували у липні. Про це повідомила директорка Інституту демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України Елла Лібанова.

«Ми буквально кілька днів тому завершили роботу над оцінкою чисельності населення на середину року – 28,5 млн. Пів мільйона ми втратили. Це не стільки через загибелі, скільки все ж таки через виїзд», – сказала Лібанова.

Головним чинником демографічних змін у країні залишається міграція: як внутрішня, так і зовнішня.

Науковиця вважає, що після завершення війни слід очікувати нову хвилю міграції. Тоді, ймовірно, виїжджатимуть чоловіки, зокрема до своїх родин за кордоном.

«Мене в плані міграції турбує не те, що відбувається зараз, скільки те, що буде після скасування воєнного стану: коли чоловіки отримають можливість виїздити, коли повернуться з фронту», – каже Елла Лібанова.

Науковиця припускає, що в Україні їм не зможуть запропонувати роботу і зарплату, які вони вважатимуть для себе гідними.

«Тоді виникає питання: а де воз'єднаються українські родини – в Україні чи за її межами? Я дуже боюся, що з'явиться друга, так звана чоловіча міграційна хвиля. Це цілком імовірно», – пояснює Лібанова.

Нагадаємо, у липні 2026 року Державна служба статистики та Інститут демографії спільно оцінили чисельність населення на підконтрольній Україні території. Тоді показник становив 29 мільйонів осіб. Оцінку зробили за даними мобільних операторів і державних реєстрів.

eprasa.pl 3ec044f408

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

«Це не ріст, це якийсь вибух»

На початку осені в перемиському Народному домі пройшов Крайовий пластовий з'їзд, організатором якого виступив Пласт – Українська скаутська організація в Польщі. Серед іншого, відбулися вибори нового керівництва. Головою цього разу було обрано Наталю Колесник. Тим часом «Наше слово» поспілкувалось з Ігорем Мричком, який очолював організацію останні чотири роки.

– Ти був головою Пласту в Польщі дві каденції, з 2022 року. Як і у випадку з багатьма іншими організаціями в Польщі, на діяльність Пласту напевно теж вплинула повномасштабна війна в Україні. З якими новими викликами зіткнувся Пласт? Може, навіть треба було вводити зміни до статуту?

– За ці чотири роки ми два рази вводили до статуту спеціальні зміни, які пристосовували до нових обставин роботи організації. У 2022-му, коли я став головою на першу каденцію, організація нараховувала десь 100 членів. Сьогодні ця цифра наближається майже до 900 зареєстрованих учасників, які платять внески, беруть участь у подіях. Тобто насправді говоримо про активних чинних членів або тих, хто хоче підтримувати організацію, кому на ній залежить.

І якщо на початку 2022 року в нас були три пластові осередки, які працювали регулярно, то на сьогодні таких осередків одинадцять. Плюс був ще один осередок у Ґожові-Великопольському, який відкрився, попрацював два роки й потім закрився з огляду на те, що більшість виховників виїхала з міста.

– А де зараз діють осередки?

– Це міста Ґданськ, Варшава, Люблін, Білосток, Познань, Вроцлав, Краків, Ряшів, Перемишль, Тарнів. Відкривається осередок теж у Зеленій Горі. Маємо ще Ополе й Олаву, де проводиться пластова робота, але вони не такі сильні зараз, щоб створити окремий осередок. На початку моєї каденції було теж питання про Катовиці, але там було мало виховників. Зараз знову повертається питання Катовиць. Чи це вдасться, побачимо.

Ігор Мричко

– Не пригадую, щоб за всю історію Пласту коли-небудь був осередок, наприклад, у Білостоці.

– Там є пластуни, які приїхали до Польщі протягом цих останніх років. Перед пандемією членами Пласту-Польща переважно були українці з меншини. Зараз більшість – родом з України. Тут варто також сказати, що велика кількість дітей, які приїхали з України, вже росли в Польщі. Звичайно, є пластуни, які приїхали через повномасштабне вторгнення росіян в Україну. Але є теж багато таких, батьки яких приїхали раніше. Деякі мешкають у Польщі кільканадцять років, бувають діти, які тут народилися. Це, так насправді, росте таке нове покоління українців у Польщі.

– Які виклики, проблеми та завдання з'явилися для Пласту, яких не було до 2022 року?

– Напевно, збільшилася бюрократія, яку треба було охопити. Не вистачило, як раніше, просто подзвонити до кількох осіб – і все залагоджено. Тепер це неможливо. Раніше було так: кожен кожного в організації знав. Тепер вже це очевидно неможливо, щоб голова чи хтось з проводу (управи – прим. ред.) знав всю молодь та дітей в організації. Колись, як ти їхав на один, другий табір, то знав всіх.

Крім цього, раніше був один табір для новаків (діти 6-12 років) та юнацтва (молодь 12-18 років). Тепер кожен міський осередок сам собі робить табір. Люблін – собі, Краків – собі тощо. Буває два осередки об'єднуються. Окрім цього, ми робили великий краєвий табір. Цього року нам вдалося організувати спеціалізовані табори. Наші діти могли побачити й спробувати себе в літальній спеціалізації, де вчилися літати на дронах. Пластуни навіть вивчали в таборі фізику. Була й спеціалізація з верхової їзди, у рамах якої пластуни їздили на конях.

eprasa.pl 3ec044f408

До того ж наші діти й молодь цього разу таборували не тільки в Польщі. Це саме стосується наших виховників й інструкторів. Їздили, зокрема, в Бельгію.

Загалом за ці чотири роки ми також розбудували виховницьку структуру. Зараз наші виховники з Польщі передають свої знання в інших країнах, де Пласт щойно почав працювати. Зараз ми стали найчисленнішою групою виховників і лідерів у структурах «булавних» пластових груп. Це така спеціальна структура, яка допомагає пластунам в країнах, де ще немає організованих осередків або вони ще творяться. Такі вишколи відбуваються гібридно. Частина – це онлайн лекції, після яких пізніше кожен складає тест на перевірку знань. А потім він відбувається вживу. Наші виховники вчили пластунів, зокрема, у Франції, Латвії.

– Ще повернуся на «наше подвір'я» до Польщі, де ви вперше організували табори для пластунів з України.

– Це було у 2022 та 2023 роках в рамах проєкту ЮНІСЕФ. Ми спільно з польськими гарцерами охопили тисячі дітей з України опікою й організували для них табори. Це був величезний виклик. Ми займалися організацією побуту, логістикою. Треба було знайти гроші й приміщення, місце таборування. Пласт з України прислав до нас своїх дітей, які вчилися по своїй програмі.

Додам, що у 2026 році американський фонд The Ukrainian Children Action Project співфінансував табори наших пластунів у Польщі. Минулого року він вповні підтримав наші табори фінансово.

– А що з вашим проєктом «Українська домівка»?

– Ми його реалізували у 2022/23 році, коли це було найбільш необхідно. Це була така світлиця, де ми приймали дітей, які приїжджали з України. І не лише пластунів. Такі світлиці були в Любліні й Варшаві. Ми це називали «український безпечний простір», у якому займалися з дітьми. Це теж був величезний виклик для нас. Бо треба було знайти не тільки ресурси фінансові, але й людей, які опрацюють ідею проєкту і будуть його координувати.

– Як працювали такі «домівки»?

– Батьки могли до них на кілька годин привести дитину, яка була під нашою опікою. Батьки в цей момент мали змогу піти й залагодити свої справи. Для дітей ми вели різні майстер-класи, ігри, дошкільне навчання. Зокрема, у Любліні з дітьми ми виготовили два мультфільми. А у варшавській «домівці» вчилися гончарства. Крім цього, у рамах проєкту були організовані й різні виїзди для дітей та екскурсії.

У наших «домівках» для дітей ми створили, так би мовити, «український світ», де були українські книжки, усі розмовляли українською мовою тощо. Навіть настільні ігри були українські. Не було там нічого, чого вони не знали б з того світу, з якого приїхали у 2022 році.

Але згодом «домівки» вже не були так потрібні, й ми вирішили зосередитися більше на іншій діяльності. До сьогодні ведемо кризовий центр.

– Чим він займається?

Між іншим – збіркою гуманітарної допомоги Україні й пластунам-військовим. Передусім збираємо та купуємо медичні засоби, спальники. Це був досить файний проєкт, який опрацювали наші дівчата і хлопці. Знайшли компанію, яка шила спальники в Україні. Дізналися у військових про їхні потреби, які спальники їм потрібні. Так з'явився новий проєкт спальника: спершу – зимовий, а потім – літній. Вони виготовляються в Україні. У такий спосіб ми не лише допомогли військовим, але теж економіку України підтримуємо.

– За останні чотири роки ви також офіційно перейняли пластову оселю в Мриґлодах.

– Так. Вона у 1991 році була куплена саме для Пласту, але оскільки Пласт був частиною Об'єднання українців у Польщі, то це місце стало офіційно власністю ОУП. Нам вдалося домовитися з Об'єднанням, яке передало цю оселю нам. Ми її постійно розвиваємо.

– Також ви з польськими гарцерами з 2019 року організовуєте акцію «Полум'я братерства». Дуже швидко деякі середовища пробували її дискредитувати. Зараз хейт – ще більший. Знаю, що ти сам став його жертвою.

– Акція «Полум'я братерства» майже від самого початку страшенно заважає москалям. Бо то такий момент, коли ми показуємо спільну позитивну історію Польщі й України, де поляки та українці стали разом проти спільного ворога. Цей ворог до сьогодні є один, і йому наша акція страшенно заважає. Перед «Полум'ям братерства» починаються якісь «шикани», негативні коментарі в мережі.

10.

eprasa.pl 3ec044f408

Продовження з 9 сторінки

– Але минулого року був апогей, коли було випущено кілька роликів проти Пласту в Польщі, де пластунів пов'язують з Бандерою. Знаю: також був окремий ролик, виготовлений проти тебе як голови Пласту. Думаю, що це мало для тебе якісь особисті наслідки?

– Скажу так: ті, хто це робить, бачать, що Пласт – організація позитивна. А все, що позитивне, москалям болить. На жаль, «тролінг» заторкає й нас.

– Можеш щось більше сказати?

– Ролик випустили польські політики, зокрема депутат Сейму. Скажу тільки, що ми зібрали матеріал. Вирішили, якщо це продовжуватиметься, треба буде зголосити до прокуратури. Бо перше, на чому нам залежить і про що ми подбали, – це безпека наших дітей. Зараз про кожну акцію за межами осередку ми повідомляємо поліцію. Також почали вводити безпекову політику, наприклад, мали зустрічі зі спеціалістами в цих питаннях. Хочемо, щоб політика безпеки в нас була реальна, а не тільки на папері. Все для безпеки молоді та дітей.

Останньо, в червні, з'явився фейковий акаунт в соцмережах, де повідомляється, що ніби полк «Азов» творить з пластунами структури Пласту у Варшаві. На щастя, нам вдалося припинити діяльність цієї фейсбук-сторінки.

Наша молодь бачить цей хейт, який є не лише в інтернеті. Тому в нас з'являються питання, чи у пластовому однострої (форменому одязі – прим. ред.) сьогодні безпечно ходити по вулицях або чи синьо-жовтий прапор на рамені може стати причиною нападу. З одного боку, найперше ми маємо подбати про безпеку наших дітей. З іншого, не можемо допустити до того, щоб вони відчували себе меншовартісними з огляду на їхню національність.

– Щодо безпеки: на завершення з'їзду в Перемишлі один з учасників зауважив, що варто обміркувати й спланувати, як діяти членам скаутської організації «Пласт» у Польщі в разі війни.

– У великих організаціях будується політика, як поводитися в кризових ситуаціях. І ми також не можемо бути неготовими, якби щось трапилось. Ми як організація мусимо бути свідомі, що світ сьогодні – шалений, що росіяни максимально непередбачувані й ми не знаємо, що вони завтра зроблять. Або якийсь із шахедів одного разу впаде не десь у полі, а полетить у місто.

Нам залежить на тому, щоб ми як організація розуміли, як себе поводити, як наші діти мають себе поводити, що вони мають знати, до кого зателефонувати у разі потреби, куди піти. Вони теж мають розуміти всі повідомлення, комюніке. Крім цього, ми як організація маємо бути готові й вміти допомогти у разі кризи, але теж вміти працювати з інформацією. Маємо бути готові до кризових ситуацій, зокрема тих, що спричинені гібридною війною. Краще бути готовим і не використати своїх знань та вмінь, ніж, на жаль, пізніше страждати від того, що не знали, як діяти в разі раптової кризової ситуації.

Дійсно, діти звертаються до нас з різними питаннями. Особливо зараз, коли у деяких польських школах після оголошення тривоги евакуювали дітей. Знаю, що деякі учні плакали під час тих тривог, не знали, як себе поводити, й вчителі не знали, як діяти. Ми хочемо, щоб наші пластуни розуміли, що відбувається, були готовими до таких крайніх моментів. Тоді не буде паніки, страх у них

буде менший і вони зможуть швидше з ним впоратися. Також треба подбати про їхнє психічне здоров'я. Зокрема, треба в делікатний спосіб їм пояснити деякі речі.

– Як розумію, ти зараз завершив головування в Пласті-Польща, проте не виходиш з організації.

Наталя Колесник

– Ні. Вважаю, що добре, коли на пост голови приходить нова особа, бо вона має нове бачення, свій досвід, і завдяки тому організація може розвиватися. Організація може існувати понад 100 років завдяки тому, що маємо більше активних людей, а не одиниці. Звичайно, я залишаюся в організації. Я є виховником трьох гуртків. І далі буду вчитися. Сам маю намір пройти чергові вишколи саме в напрямі виховництва, підвищувати свою кваліфікацію, але також буду долучатися до якихось конкретних проєктів. Для мене, наприклад, наша пластова оселя у Мриґлодах є таким особливим місцем, яке хочу розвивати.

– Що, на твою думку, Пласт сьогодні вносить корисного для української громади в Польщі?

– Вважаю, що він вніс, вносить і буде вносити саме те, що Пласт має за завдання виховувати майбутніх лідерів громади. Не має виховувати наступних пластових опікунів на таборах, не має виховувати наступних голів організації. Ми як організація маємо створити свідомих українців, які з повагою до іншої людини, з повагою до держави й суспільства, де живемо, підтримуватимуть свою українську ідентичність. І такі приклади сьогодні є. Звичайно, є особи, які з часом залишили Пласт й іншим чином долучилися до життя української громади у Польщі. Є ті, які, наприклад, приєдналися до Об'єднання українців у Польщі чи є активними в Українському домі у Варшаві, де волонтерять або працюють.

Вважаю, що Пласт є для того, щоб дати дітям щось цікаве, що їх зачарує, що їм подобається і що одночасно є також українським. Якісне, цікаве, українське, що допоможе залишитися їм саме українцями. Якщо ті люди, які тепер мають по 10 років, за наступних 10-20 років залишаться українцями, то вважаю, що Пласт виконав свої завдання. А якщо ці люди будуть активні у своїх громадах, то Пласт своє завдання виконав на 110 відсотків. ●

eprasa.pl 3ec044f408

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Ельблонзькі майстер-класи, що об'єднують покоління

Понад 80 дітей регіону, які вивчають українську мову, взяли участь у майстер-класах, організованих Ельблонзьким відділом Об'єднання українців у Польщі. Програма поєднала журналістику, знання про театр, танці, вишивання та знайомство з українською літературою.

Діти мали нагоду спробувати себе в нових сферах, розвинути власні захоплення й провести час із ровесниками з інших місцевостей. Особливе місце в програмі посіли заняття, присвячені традиційній українській вишивці, її регіональним орнаментам та особливостям. Це була не лише можливість навчитися технік вишивання, а й нагода більше дізнатися про місцевість, звідки походять предки учасників, та традиції, які передавалися в родинах. Одна з інструкторок Анна Тадра згадувала, що сама зацікавилася вишиванням ще в дитинстві, спостерігаючи за мамою. Спочатку не все вдавалося, але з часом захоплення залишилося з нею на довгі роки. В Ельблонзі вона допомагала дітям робити перші стібки й пояснювала, що помилки є природною частиною навчання. У родині Анни вишивали також сини, до цього заняття долучався і чоловік.

Оксана Карпенко, яка теж допомагала дітям опанувати вишивання, особливо раділа активності хлопців. Не всі роботи виходили так, як учасники собі уявляли, але це не заважало їм отримувати задоволення від процесу. Як зауважила інструкторка, для неї важливим є не тільки готовий виріб, а й сам досвід, завдяки якому діти можуть відкрити для себе щось нове.

Іншим виміром майстер-класів стало знайомство зі світом медіа. Учасники могли спробувати себе у ролі радіоведучого перед мікрофоном, дізнатися, як створювати журналістські матеріали, і побачити, що за звичайною газетною сторінкою чи радіопередачею стоїть конкретна робота.

До світу театру дітей запросив Мирослав Седлер, колишній директор театру в Ельблонзі. Він прагнув не

лише розповісти про історію сценічного мистецтва, а й показати, у чому полягає робота актора, де важливими є не тільки слова, а й інтонація, емоції та спосіб інтерпретації тексту. Під час занять він заохочував дітей самостійно шукати інформацію за допомогою мобільних телефонів і відкривати цікаві факти про театр. «Уся Європа має спільне коріння, якщо йдеться про театр. У нас спільні основи, фундамент, на якому ми всі зростаємо», – наголошував Мирослав Седлер, згадуючи театральні традиції Стародавньої Греції та Риму.

Майстер-класи стали також нагодою познайомити молодь з українською поезією. Зустріч, присвячену творчості Василя Симоненка, провів Степан Дембіцький, колишній голова Ельблонзького відділу Об'єднання українців у Польщі. Для заняття він обрав два вірші, які порушують різні теми, що досі лишаються актуальними й промовляють до сучасного читача. Представляючи поезію «Можливо, знову загримлять гармати», Степан Дембіцький звернув увагу, що сьогодні, під час російської війни проти України, ці рядки звучать особливо актуально. Натомість вірш «Ти знаєш, що ти – людина» нагадав учасникам заняття про гідність, неповторність і цінність кожної особистості. На думку Степана Дембіцького, проста й зрозуміла мова поета допомагає молодим читачам відкрити для себе українську літературу. Він розповів і про власний багаторічний зв'язок із творчістю Симоненка. Після переїзду до Ельблонґа Степан Дембіцький організував місцеву молодь, яка вивчала вірші поета й представляла літературну програму в місті, а також сусідніх місцевостях і Варшаві. Тепер він прагне передати молодшому поколінню любов до українського слова, яке допомагає зберігати національну свідомість і краще розуміти сучасність.

Вчителі української мови, які приїхали на майстер-класи зі своїми групами, наголошували: не менш важливим завданням таких зустрічей є можливість для дітей спілкуватися між собою поза межами власної школи чи пункту навчання української мови. Адже уроки української – це не тільки граматика, читання, історія та культура, а й можливість знайти друзів і відчути, що ти не сам. Саме про цю потребу говорила Марія Футрега з пункту навчання української мови в Пасленку.

Тим часом Ольга Грибек, яка веде заняття з української мови в Ельблонзі й була в команді організаторів вишколів, переконана, що зацікавити сучасних дітей непросто. Телефони, комп'ютери та інтернет пропонують їм безліч можливостей, тому важливо створювати простір для живого спілкування й спільних відкриттів.

12.

eprasa.pl 3ec044f408

Продовження з 11 сторінки

«Найважливіше, щоб вони тут були всі разом, щоб пізнавали одне одного та згуртувалися. І за нагоди ввібрали трохи нашого українського духу», – зазначала вона. На її думку, результат не завжди помітний відразу, але навіть невеликий крок до зацікавлення українською мовою та культурою має значення.

Іванка Гнатюк-Казановська зі школи в Годкові, чиї учні приїжджають на такі зустрічі вже кілька років, говорила про те, як знайомства переростають у тривалі стосунки. Діти пам'ятають одне одного з попередніх років, хочуть знову зустрічатися й самі запитують, чи зможуть поселитися в кімнатах зі своїми подругами. «Тож видно, що вони не тільки пізнають культуру нашу, українську, але також одне одного, люблять проводити разом час, й ці знайомства забирають із собою додому», – розповідає вчителька. Для неї особливо цінно, що під час таких заходів знайомляться діти з різним досвідом: ті, хто виріс у польському середовищі в родинах української національної меншини, і ті, хто приїхав з України. Спілкування допомагає їм краще зрозуміти одне одного й побачити різноманітність української спільноти.

Степан Дембіцький

Як пояснив голова Ельблонзького відділу ОУП Мирослав Притула, ініціативу започаткував його попередник Степан Дембіцький. Майстер-класи дають змогу побачити потенціал молодого покоління, а також налагодити співпрацю між учнями, вчителями й батьками. Останні не лише підтримують дітей, а й долучаються до занять, щоб згодом продовжувати цю роботу вдома. «Наше завдання – сіяти, давати імпульс і стимул до цього», – підкреслює Мирослав Притула. Організатори сподіваються побачити результати майстер-класів під час наступних дитячих подій. Адже збереження мови, культури та української ідентичності потребує постійних зусиль всієї громади.

Водночас заняття, подібні до тих, що відбулися в Ельблонзі, допомагають здійснювати таку роботу на різних рівнях. Вишивання відкриває родинні традиції, журналістика вчить спостерігати за світом і розповідати про нього, театр розвиває уяву, а поезія спонукає по-новому осмислити людину та сучасність. Здається, що організатори ельблонзького вишколу створили добре продуману комплексну програму, що заохочує молоду людину самостійно піти цікавою стежкою української ідентичності. ●

КУЛЬТУРА

Ukraina! 11. Festiwal Filmowy.

Кінохіти цьогорічного фестивалю

Фільм «Демони» Наталки Ворожбит відкриє 11-й кінофестиваль Ukraina! Festiwal Filmowy, який розпочнеться 2 листопада у Варшаві. У програмі також український кандидат на «Оскар» – «Сліди» Аліси Коваленко та Марисі Нікітюк, нагороджений у Торонто й Одесі фільм Валентина Васяновича «За Перемогу!». На церемонії закриття 8 листопада польсько-український гурт Dagadana виступить під час показу німого фільму Олександра Довженка «Сумка дипкур'єра». Квитки та абонементи на варшавський фестиваль вже у продажу, а повна програма доступна на сайті ukrainaff.com.

Цього року за нагороди змагатимуться 8 ігрових, 9 документальних фільмів та 23 короткометражні стрічки. Їх відібрали серед близько 150 заявок. Переможців визначить професійне журі, до складу якого увійшли польські та українські митці. Лауреати отримають грошові премії.

Відкриє фестиваль незвичайна історія, що балансує між реалізмом і містикою. Фільм «Демони» Наталки Ворожбит переносить глядачів у бурхливі роки після розпаду Радянського Союзу і розповідає про співзалежні стосунки України та росії.

росіянин-волоцюга Славік, який видає себе за письменника, опиняється в гоголівських місцинах поблизу Сорочинців. Тут він знайомиться з Ніною – харизматичною мешканкою Полтавщини, яка прихищає його на зиму, сподіваючись розпочати нове життя. Та поступово очікування руйнуються: відкривається справжня сутність її коханця, а Славіку доводиться зіткнутися з містичними таємницями селища. Виявляється, край, населений відьмами та привидами, приховує значно більше, ніж можна було уявити. Світова прем'єра фільму відбулася в конкурсі Cineasti del Presente на 79-му фестивалі в Локарно.

У фільмі «Демони» Ніну зіграла Руслана Писанка – це її остання велика кіноролі. Акторка пішла з життя в липні 2022 року, коли зйомки ще тривали. На той момент команда вже встигла відзняти близько 90% сцен за її участі. У фінальній версії творцям вдалося зберегти цілісність фільму, не відступаючи від початкового задуму режисерки та її бачення цієї історії.

У цьогорічній програмі особливе місце посідає творчість Валентина Васяновича. У конкурсі ігрових фільмів представлено його нову стрічку «**За Перемогу!**», антиутопію про повоєнну Україну та пошуки себе в новій реальності. Фільм відзначили Platform Award на Міжнародному кінофестивалі в Торонто, а на Одеському міжнародному кінофестивалі стрічка здобула «Золотого Дюка» за найкращий український повнометражний ігровий фільм та приз журі FIPRESCI. Глядачі також зможуть побачити попередні роботи режисера, зокрема фільм «**Атлантида**», який здобув головну нагороду на 4-му Ukraina! Festiwal Filmowy.

eprasa.pl 3ec044f408

Яким був початок кар'єри митця, якому судилося стати батьком українського кіно? На це питання відповідає Костянтин Коновалов у фільмі «**Довженко. Перший погляд**». Стрічка розповідає про молодого Олександра Довженка, який лише формує власний стиль, шукає своє місце в кінематографі та робить перші кроки на шляху, що згодом приведе його до визнання.

У програмі також не бракуватиме історій, що відкривають сучасну Україну через досвіди, які часто залишаються поза межами звичних розповідей про війну. «**Я рідко прокидаюсь мріючи» режисерки Ізабель Штевер та сценаристки Анни Мєлікової** – це історія Олі та Олега, молодої української пари, чиї стосунки змінюються разом із життям країни після початку повномасштабного вторгнення. Поки Олег проходить гендерний перехід, а війна дедалі сильніше втручається в їхнє повсякдення, пара намагається зберегти близькість і самих себе. Серед продюсерів стрічки – Том Тиквер, німецький режисер, сценарист і продюсер, відомий фільмами «Біжи, Лола, біжи», «Парфумер» та «Хмарний атлас».

Серед найпомітніших стрічок документального конкурсу – «**Сліди», Аліси Коваленко та Марисі Нікітюк, цьогорічна заявка України на премію «Оскар**». Фільм вже встиг здобути «Panorama Audience Award» на Берлінале та «Grand Jury Documentary Award» на фестивалі Movies That Matter.

Цьогорічний конкурс документального кіно вирізняється розмаїттям сильних і самобутніх історій. Серед них – «**Тиха повінь**», відзначена за найкращу операторську роботу на Міжнародному фестивалі документального кіно в Амстердамі та «Срібним Рогом» Краківського кінофестивалю. «**Мілітантропос**», світова прем'єра якого відбулася в секції Directors' Fortnight у Каннах, а також екологічна стрічка «**Дівія**», що перемогла в конкурсі Green Dog на фестивалі WATCH DOCS. Фільм порушує одну з ключових тем цьогорічної програми – як війна змінює та руйнує довкілля.

Чи може сцена стати місцем, де починається повернення до життя після війни? На це питання шукає відповідь Юлія Большинська у документальному фільмі «Театр Ветеранів». У центрі стрічки – українські ветерани, військові, медики та волонтери, які разом працюють над постановкою «Енеїди». Репетиції поступово перетворюються для них на простір відновлення – можливість знову відчути зв'язок з іншими, повернутися до активного життя та осмислити пережитий досвід через мистецтво. Картина здобула нагороду за найкращий документальний фільм на фестивалі Cine Paris.

Короткий метр – це не лише формат, а й можливість розповісти важливу історію за лічені хвилини. У конкурсі короткометражних фільмів представлені як роботи молодих авторів, так і вже знаних режисерів, які по-різному говорять про сучасну Україну та її досвід. Серед них – «Ротація» Марини Ер Горбач, режисерки фільму «Клондайк», висунутого від України на здобуття премії «Оскар» у 2023 році.

Цього року поруч з українським кіно прозвучить і голос незалежного білоруського кінематографа. У секції «**Білоруський кінокорпус**», підготовленій у співпраці з Bulbamovie, покажуть ігрові, документальні та короткометражні стрічки, що відкривають різні грані сучасного білоруського кіно. Серед них – дебютний повнометражний фільм Юрія Семашка «Лебединий спів Федора Озерова», світова прем'єра якого відбулася на Берлінале у секції Forum. Стрічка також отримала приз журі читачів газети «Tagesspiegel».

Ukraina! Festiwal Filmowy не забуває й про наймолодших глядачів. У програмі передбачено спеціальний показ анімаційних фільмів для дітей, а також майстер-класи та виставу, підготовлені спеціально для наймолодшої аудиторії. Фестиваль вкотре стане місцем зустрічі різних поколінь і продемонструє культуру України також через гру.

Закриття цьогорічного фестивалю поєднає кіно та живу музику. **Польсько-український гурт Dagadana наживо супроводжуватиме показ німого фільму Олександра Довженка «Сумка дипкур'єра».** Класична стрічка отримає нове звучання, перетворивши фінальний вечір фестивалю на особливий діалог між кіно та сучасною музикою.

Покази також супроводжуватимуться зустрічами з авторами та спеціальними подіями. Повний список гостей і програму супутніх заходів оголосять найближчим часом.

Варшавська частина фестивалю відбудеться у **кінотеатрах «Atlantic», «Amondo» та в Центрі кінокультури імені Анджея Вайди 2-9 листопада.** У листопаді та грудні кінофестиваль «Україна!» загалом відвідає 12 міст Польщі. Після Варшави, фестивальні покази відбудуться у Вроцлаві, Кракові, Познані, Любліні, Перемишлі, Бельсько-Бялій, Слупську, Зеленій Гурі, Лодзі, Ґданську та Глівицях.

Квитки та абонементи на покази у Варшаві вже в продажу. Повна програма Ukraina! 11. Festiwal Filmowy доступна на сторінці www.ukrainaff.com.

eprasa.pl 3ec044f408

Історичний календар
ЛИСТОПАД

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО
Фото з Вікіпедії та сайту uinp.gov.ua

7 листопада 1821 р. – 205 років тому на Херсонщині (за іншими даними – у Полтаві) у міщанській родині народився Дмитро Пильчиків (Пильчиков) – громадський і культурний діяч, педагог, пропагандист українофільства у Полтавській громаді, батько українського фізика Миколи Пильчикова.

Закінчив 2-гу гімназію в Києві (1839), навчався на історико-філологічному факультеті Київського університету імені Святого Володимира. На лекції ходив рідко, бо віддавав перевагу самоосвіті.

Завершивши навчання у 1843 році, працював помічником бібліотекаря в цьому ж університеті, жив якийсь час у Києві, де завів дружбу з Миколою Костомаровим та Пантелеймоном Кулішем. Протягом 1846-64 років викладав у Полтавському кадетському корпусі історію, згодом – політекономію і статистику. У 1846-му познайомився з Тарасом Шевченком і вступив до Кирило-Мефодіївського Братства, яке було розгромлене через рік за доносом студента Олексія Петрова. Дмитрові пощастило не потрапити під слідство в цій справі завдяки тому, що Петров пропустив у доносі його ім'я.

У другій половині 50-х років (це був час громадського піднесення в Україні після поразки Росії в Кримській війні) Дмитро Пильчиков став ініціатором багатьох корисних справ у культурному житті Полтави. Письменник Олександр Кониський згадував: «Не було тоді такої події громадсько-поступової, щоб біля неї не працював Пильчиков – коли не яко ініціатор, то яко робітник. Недільні і суботні школи (їх було в Полтаві, місті невеликому, з 30-ма тисячами людности, – п'ять), щоденна школа, народні читання, народна бібліотека, народний театр, літературно-музичні ранки і вечори, публічні відчити, дівоча гімназія й таке інше – з усім отим з'єднано наймення і праця Пильчикова».

Дмитро Пильчиков мав великий вплив на молодь, яку він свідомо гуртував навколо себе. У нього вдома щосуботи збиралися його учні.

В 1860-70-х роках брав участь у національно-демократичному русі. Був членом і активним пропагандистом українофільства у Полтавській громаді, яка виникла наприкінці 1850-х і налічувала близько 60 членів, серед яких – письменники Олександр Кониський, Панас Мирний, поміщиця Єлизавета Милорадович, Віктор Лобода та інші. Пильчиков разом із друзями-громадівцями у 1861 році висадив Шевченкового дуба в колишньому саду Гуссона на Павленківській околиці Полтави, поширював Шевченків «Кобзар».

У березні 1862 року Дмитро Пильчиков і Віктор Лобода в листі до чернігівського етнографа Степана Носа кликали гуртуватися в боротьбі за право України навчати своїх дітей рідною мовою і долучили до листа копію петиції до Петербурзького комітету грамотності. Вони просили міністра державних маєтностей зареєструвати підручники української мови для сільських шкіл, в тому числі й видані в Полтаві. Невідомо, якою була відповідь, але на початку 1863 року одного за одним їх вислали з Полтави «за распространение малорусской пропаганди».

Вийшовши на пенсію, жив у Херсоні та Одесі. Вчителюючи в Херсоні, мав вплив на молодого Івана Тобілевича. В 1870-х роках підтримував зв'язки з галицькими громадськими і культурними діячами, а також з Михайлом Драгомановим. Влітку 1873 року Пильчиков, перебуваючи у Львові, став фундатором літературного товариства ім. Т. Шевченка (згодом – Наукове товариство ім. Т. Шевченка), котре існує і донині. Він привіз гроші від Єлизавети Милорадович на організацію товариства.

Наприкінці життя мешкав у Харкові, де і помер 17 жовтня 1893 року.

23 листопада 1871 р. – 155 років тому на Буковині народився Антін Кравс, генерал-четар Української Галицької армії, автор спогадів «За українську справу». Генерал, який 31 серпня 1919-го визволяв від більшовиків Київ.

По батьківській лінії – німець за походженням. Мати – тамтешня українка. Рано втратив батька, тому його брат, у минулому кадровий військовий, який жив у Відні, забрав малого Антіна до себе. Тут він закінчив кадетську школу та віденську вищу офіцерську школу. Згодом проходив офіцерську службу у полках, розташованих у Східній Галичині, в особовому складі яких переважали українці. Молодого офіцера поважали солдати. Він був вимогливим, водночас чуйним та ставився до колег з розумінням. У нього склалися добрі стосунки із солдатами-галичанами, оскільки поважав традиції і звичаї українського народу, його історію і мову.

Початок І Світової війни застав його в Станиславові на посаді командира куреня, майже цілком українського 58-го піхотного полку. 1916-го після поранення і лікування був направлений на італійський фронт. Дослужився до рангу підполковника австрійської армії, отримав декілька орденів та військових відзнак.

Після проголошення ЗУНР Кравс перейшов на службу до щойно створеної Української Галицької армії. 5 грудня 1918-го очолювана ним військова група здобула містечко Хирів, 8 грудня – Нижанковичі і виступила на Перемишль. Антін Кравс був польовим командиром, розділяючи з бійцями окопне життя. «До нас добрався противник від Перемишля, – пише цивільний староста Самбора Андрій Чайковський у споминах „Чорні рідки", – на тім відтинку з'явився підполковник Кравс... В Самборі ніхто його не бачив, бо він... сидів на фронті. Спав на лаві де-небудь в чекальні III-го класу на станції. Збирав військо, організував його частини, сидів із стрільцями в окопах, показував як і де їх копати... Стрільці від старшини до рядового дуже його любили і поважали, прозвали його кучерявим. Що той відтинок так довго держався, то в цьому заслуга підполковника Кравса». 1 січня 1919-го Кравсу присвоєно звання полковника, хоч його весь час називали генералом.

У березні 1919-го року Кравс керував Вовчухівською наступальною операцією, а у червні 1919-го у званні генерал-чотаря – Чортківською офензивою. Головнокомандувач Української Галицької армії Михайло Омелянович-Павленко цінував Кравса. «Треба завважити, що на нашому крайньому лівому крилі, де події мали надзвичайно відповідальний характер, був генерал Кравс, – знаходимо в «Спогадах українського командарма» Омеляновича-Павленка, – цей надзвичайно солідний і випробуваний старшина був у повному розумінні провідником, що користав-

eprasa.pl 3ec044f408

ся як довір'ям Начальної Команди нового і старого складу, так теж старшин і стрільців. Хоч роду німець… він рахував себе все і всюди українцем. У корпусі був він основною фігурою. Йому одному Начальна Команда дозволила розвинути свою бригаду в дивізію».

На початку серпня 1919-го Кравса призначили командиром армійської груп об'єднаних армій УНР та ЗУНР, які ішли звільняти Київ.

З 1920-го перебував у таборі для інтернованих вояків УГА у Чехо-Словаччині. Згодом оселився у Відні і мешкав там до своєї смерті 13 листопада 1945-го.

25 листопада 1891 р. – 135 років тому у місті Краснопіль на Житомирщині народився Клим Поліщук, письменник доби Розстріляного відродження, автор історичних романів, один із засновників літературного гурту «Музагет».

З дитинства мав хист до малювання, з чого деякий час заробляв на життя, виготовляючи вивіски. Вчився у Петербурзькій академії художеств, однак завершити навчання забракло коштів. Повернувшись в Україну, працював у Волинському губернському земстві, водночас займався літературною діяльністю. Творчі зв'язки підтримував з дружиною Пантелеймона Куліша Ганною Барвінок, яка називала Клима Поліщука своїм «літературним онуком».

Після встановлення більшовицького режиму перебрався до Галичини. Там одружився з Галиною Мневською – письменницею та акторкою, відомою під псевдонімом Галина Орлівна.

1925-го вона наполягла, аби родина повернулась в Україну. «Клим Поліщук повертався з настороженістю щодо радянської влади, Орлівна – з беззастережною довірою», – так описує їхнє повернення літературознавець Петро Ротач.

4 листопада 1929-го НКВСівці заарештували Поліщука і засудили до 10 років таборів. Через рік ув'язнили й Галину Орлівну. На той час подружжя розірвало стосунки, хоча вело переписку. Збереглося 70 листів Клима Поліщука до дружини та доньки, останній з яких датований 1937-м. Покарання письменник відбував під Карагандою, звідки писав заяви про перегляд справи. Звернувся по допомогу до Максима Горького, та не отримав відповіді. У таборах Поліщук продовжував писати, пересилаючи рукописи на ім'я доньки. Чимало нотаток та незавершених творів було знищено після того, як його перевели на Соловки.

З листопада 1937-го в урочищі Сандармох Клима Поліщука розстріляли разом з іншими представниками української інтелігенції.

27 листопада 1901 р. – 125 років тому в Зінькові на Полтавщині в родині педагога народився Михайло Орест (Михайло Костьович Зеров), український поет, перекладач, педагог, в'язень комуністичного режиму, засновник і керівник інституту літератури в Мюнхені, брат літературознавця, поета, перекладача Миколи Зерова та ботаніка Дмитра Зерова.

Походив із козацького роду. Загалом в родині вчителя Костянтина Зерова і його дружини Марії (у дівоцтві Яресько) народилося 11 дітей, але вижило семеро: Микола, Дмитро, Костянтин, Михайло, Георгій, Олена і Валерія. Усі вони отримали вищу освіту: двоє синів стали біологами, один – інженером, доньки обрали медицину. Поетів у родині виросло двоє: найстарший Микола Зеров і молодший від нього на 11 років Михайло.

Михайло починав як педагог, закінчив Київський інститут народної освіти. З 1924 року жив у Києві (старший брат на той час уже був «літературною знаменитістю»). Ще замолоду цікавився східною, передовсім індійською, філософією, буддизмом, що відбилося в його поезії. Писати почав ще в студентські роки, хоча за життя його поезії в радянській Україні не друкувалися.

Влітку 1929 року Михайла арештували у справі «Спілки визволення України». Його брата, Миколу Зерова радянські спецслужби планували зробити одним із лідерів антирадянської організації, проте достатніх доказів не отримали, тож ці докази планували вибити з молодшого брата. Упродовж 9 місяців у Лук'янівській в'язниці шантажем і тортурами його вимагали обмовити Миколу. Щоб убезпечити себе від зради і безчестя, спробував накласти на себе руки. Випадково залишився живий, був відправлений на заслання.

У червні 1938 року арештований удруге. Цього разу Михайлові Зерову інкримінували замах на Сталіна й Ворошилова. Слідство тривало кілька місяців. Михайла мали розстріляти, але справу переглянули і на три роки заслали на будівництво Біломорканалу за звинуваченням в антирадянській агітації.

На волю вийшов у червні 1941-го. Оселився у Вінниці, де працював редактором місцевої газети, а за кілька місяців перебрався до Львова. Тут він усамітнився у квартирі поета і художника Святослава Гординського і цілими днями писав, відтворюючи свої й Миколині вірші з пам'яті, яку мав феноменальну. Серед текстів були і кілька частин Вергілієвої «Енеїди», яку старший Зеров перекладав, – з латини теж по пам'яті, – на Соловках незадовго до розстрілу в 1937-му.

Із наближенням радянських військ до Львова Михайло Зеров змушений був емігрувати на Захід. Неподалік словацького Зволена в оселю, де зупинився поет, увірвалися партизани. Із усього нехитрого скарбу найбільше їх привабили стоси паперу, який згодився б на цигарки. Михайло отримав постріл у голову, але вкотре вижив, і прожив ще 19 років.

Із 1944 року, після перебування в таборах для переміщених осіб, оселився в німецькому Авґсбурзі.

Митець із псевдонімом Михайло Орест постав у 1942 році: у львівському часописі «Нові дні» з'явився цикл віршів. За майже два десятиліття він написав п'ять збірок віршів. Не менш важлива частина його спадку – переклади, які робив з німецької, французької, англійської, італійської, іспанської, португальської, польської та російської мов.

Виступав на зібраннях МУРу (об'єднання еміграційних письменників «Мистецький український рух»), обстоюючи неокласичні погляди на літературу, заснував разом із Володимиром Державиним мистецьку групу «Світання», а потім у Мюнхені – Інститут літератури, який нині носить його ім'я.

На відміну від багатьох колишніх учасників МУРу, які роз'їхалися до США й Канади, Михайло Орест лишився в Німеччині, жив самотньо й бідно, видавав поетичні книжки малими тиражами, здебільшого на пожертви меценатів та друзів. Заробляв перекладами, займався редакторською роботою. Підготував до друку твори брата Миколи Зерова, поезії Павла Филиповича, збірник спогадів про «неокласиків» «Безсмертні» (1963).

Помер від інфаркту 12 березня 1963 року, похований в Авґсбурзі. 1994 року перепохований у Києві на Байковому кладовищі – поруч із братом Дмитром.

eprasa.pl 3ec044f408

ВІСТІ З ЛЕМКІВЩИНИ

Павло ЛОЗА

Дні Богдана-Ігоря Антонича в Лігниці

16 жовтня 2026 року в Комплексі загальноосвітніх середніх шкіл № 4 у Лігниці врочисто відзначили День покровителя школи – Богдана-Ігоря Антонича.

«Це був день, сповнений відкриттів, творчості, зустрічей з лемківською культурою та розваг. Учні мали можливість не лише поглибити свої знання про життя та творчість поета, а й дослідити світ, з якого виникла його поезія», – йдеться в оголошенні про захід на сайті школи.

Однією з найважливіших подій дня стала зустріч з Анною Буковською, редакторкою лемківського квартальника «Ватра». Діячка Об'єднання лемків провела в Лігниці урок з історії, культури та традицій лемків для учнів 4-7 класів. Школярі змогли дізнатися про лемківські звичаї, традиційні костюми та регіональні страви. Своєю чергою старші учні школи намалювали картини, натхненні творчістю Антонича.

Ще однією важливою частиною святкування була польова гра «Слідами Богдана-Ігоря Антонича», яку підготувала вчителька Софія Тима. Учні, поділені на невеликі команди, розгадували головоломки, заховані на території школи, й так відкривали для себе нові факти з біографії поета.

«Гра дозволила учням поєднати навчання з рухом, забавою та здоровою конкуренцією. Важливими були не лише знання та спостереження, а й співпраця та відданість усіх членів команди», – повідомлено у дописі на сайті школи.

Програма святкування також охоплювала художні майстер-класи та заходи, присвячені лемківській архітектурі.

Фото із сайту Об'єднання лемків

Представників лемківської громади відзначено медалями «Gloria Artis»

Юрій Старинський

16 жовтня у Людзьмежі Малопольського воєводства представникам лемківської громади передали рішення про включення лемківського діалекту (в оригіналі – лемківської мови) до Національного списку нематеріальної культурної спадщини. Під час офіційного урочистого заходу також було вручено нагороди від міністра культури та національної спадщини. Цього дня срібну медаль «За заслуги перед культурою – Gloria Artis» отримав Юрій Старинський, керівник Лемківського ансамблю пісні й танцю «Кичера».

«Я приймаю цю нагороду не лише як оцінку моєї роботи, але і як шану в моїй особі всієї лемківської громади в Польщі, „Кичери" та лігницької культури», – написав після отримання відзнаки Юрій Старинський на своїй фейсбук-сторінці.

Богдан Ґоч

Нагадаємо, що у травні цього року в Ряшеві бронзову медаль «За заслуги перед культурою – Gloria Artis» отримав Богдан Ґоч. Представник лемківської громади керує Музеєм лемківської культури в Зиндрановій, розташованому в Підкарпатському воєводстві, та вже багато років організовує «Лемківський кермеш» у Вільхівці.

Медаль «Gloria Artis», яку присуджує міністр культури й національної спадщини Польщі, вручають людям, які зробили особливий внесок у польську культуру, охорону національної спадщини та сприяння художній творчості.

Фото з фейсбук-сторінки ансамблю «Кичера» та Павла Лози

Ремонтні роботи на кладовищі в Ґладишеві

З 17 по 19 вересня волонтери з групи «Каменярі з Кичери» взяли участь у другому етапі цьогорічних ремонтних та прибиральних робіт на лемківському цвинтарі в Ґладишеві (Ґорлицький повіт).

На своїй фейсбук-сторінці діячі групи повідомляють, що цим вони завершили восьму акцію порятунку «матеріальної спадщини лемків на їхній рідній землі».

Ремонт на цвинтарі в Ґладишеві розпочався минулого року. Цьогоріч проєкт розділили на два етапи. Перший – реставрації історичних надгробків на ґладишівському цвинтарі – тривав з 20 по 25 липня, а другий – у вересні.

Роботи проведено в рамах майстер-класів з каменярства під керівництвом Шимона Моджеєвського з товариства «Маґурич».

Крім того, під його професійним керівництвом у ході першого етапу робіт в липні волонтери мали можливість взяти участь в занятті з різьблення літер і знаків на камені.

«Каменярі з Кичери» – це група волонтерів, об'єднаних довкола Лемківського ансамблю пісні й танцю «Кичера», які від 2019 року працюють над збереженням матеріальної культурної спадщини лемків на їхній рідній землі. Нагадаємо, що завдяки цій діяльності протягом кількох років було проведено роботи на надгробках у селі Лабова, цвинтарі в Чорній, двох придорожніх каплицях у селі Крива, збережених надгробках на старому цвинтарі в Конечній та кількох надгробках, що потребують реставрації, на ще одному цвинтарі цього ж села (біля православної церкви святого Василія Великого) та біля старої каплиці в селі Ганчова.

«Сподіваємося, що наступного року ми зможемо продовжити нашу ініціативу. Однак це залежить від кількості волонтерів. На жаль, цьогорічна відвідуваність була низькою – ми особливо вдячні тим, хто приїхав до Ґладишева, щоб допомогти!» – дякують на фейсбук-сторінці члени групи «Каменярі з Кичери».

Більше інформації про ініціативу – на фейсбук-сторінці (Kamieniarze Kyczery / Каменяре Кычеры).

eprasa.pl 3ec044f408

Юлія КАМІНСЬКА
Фото надала авторка статті

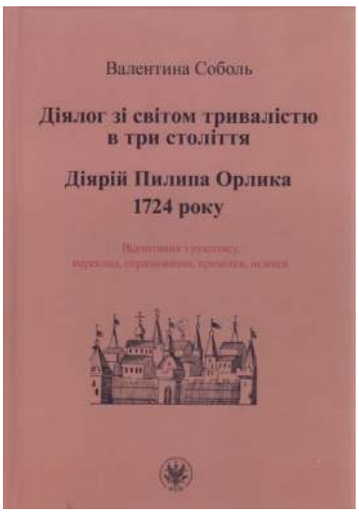
Подивися у вічі вікам...

Минуло ще одне літо нашої розбурханої, понівеченої, тривожної реальності. Ще одне літо, на яке українці не будували жодних планів, окрім як перемогти і... вижити. Природа, всупереч усім нещадним випробуванням технологій війни проти людства, щедро обдарувала нас сонячним теплом, стиглими фруктами-овочами з багатостраждальних полів і ланів, які духмяніють вже не тільки полином і любистком, а пахнуть також залізом та димом. Цьогорічна осінь принесла нам урожай ще й з історичних та духовних полів.

Валентина Соболь, Паризький архів

30 вересня за ініціативи Кафедри історії української літератури, теорії літератури і літтворчості Навчально-наукового інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка відбулася презентація унікальної книги «Діялог Пилипа Орлика тривалістю в три століття. Діярій Пилипа Орлика 1724 року. Відчитання з рукопису, переклад, опрацювання, примітки, індекси». Довгоочікувана дослідницька праця вийшла друком у Видавництві Варшавського університету. Автором є докторка філологічних наук, професорка, провідний науковий співробітник Інституту літератури НАН України Валентина Соболь. Ґрунтовне дослідження, зроблене в архіві Міністерства закордонних справ Франції у Парижі, відкриває у науковій царині новий простір для раніше не розшифрованих автентичних біографічних свідчень, щоденникових записів безпосередньо з першоджерельної бази. Наче коштовне намисто, скрупульозно і дбайливо нанизані науковицею залаштункові перлинки-факти. Авторка піднесла справжній дарунок колегам-науковцям і всім небайдужим громадянам, хто глибинно цікавиться історією і цінує унікальність первописів. Адже в них занотована злободенність, важлива у будь-якій людській спільноті і за будь-яких часів.

Модераторкою зустрічі була Оксана Сліпушко, професорка, завідувачка кафедри історії української літератури, теорії літератури та літературної творчості ННІФ КНУ імені Тараса Шевченка. У презентації взяли участь фахівці з різних куточків України. Зокрема, виступили Валерій Копійка – в. о. ректора КНУ імені Тараса Шевченка, Анатолій Ткаченко – доктор філологічних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Наталія Левченко – докторка філологічних наук, професорка кафедри української літератури Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, Михайло Наєнко – доктор філологічних наук, професор, науковець-літературознавець, Ольга Харлан – докторка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри української та зарубіжної літератури Бердянського державного педагогічного університету, Тетяна Кербут – директорка Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» (м. Батурин), Наталія Дробязко – дослідниця-історикиня, Національний заповідник «Гетьманська столиця» (м. Батурин), Людмила Шевченко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Національного медуніверситету ім. Богомольця. На знак подяки за гостинно відчинені двері Київського національного університету імені Тараса Шевченка Валентина Соболь передала свою книгу професору Валерію Копійці.

Редакційна команда, яка допомогла книжці з'явитися на світ, проробила колосальну роботу з компонування тексту, перекладу, редагування, коректури, візуального оформлення. Провідний редактор – Якуб Озімек; редактор і коректор – Ігор Набитович; переклад з латини – Людмила Шевченко, Володимир Литвинов; переклад з французької мови – Зоя Борисюк; переклад з англійської мови – Катерина Богатирьова; проєкт обкладинки і титульних сторінок – Анна Ґоґолевска.

Рукопис з понад 300-літньою історією стає містком, що єднає постаті, часи й культури. Текст подано у перекладі сучасною українською мовою, виважено дібране кожне слово, думка, цитата. Недаремно Валентині Соболь відгукуються філософські визначення науковця і письменника Умберто Еко: «Переклад – це також інтелектуальний обмін у вічності й сприймати його треба не як взаємини між двома мовами, але радше як реляцію між двома культурами». А почалося все у 2012 році, коли Валентина Соболь вперше відвідала Паризький архів, щоб ознайомитись із рукописними документами Пилипа Орлика – гетьмана війська Запорозького у вигнанні, автора першої Конституції України. Але тоді, на жаль, оригіналів не надали – дозволялося працювати тільки з копіями рукописів. Лише у воєнному 2024 році було надано доступ саме до оригіналів.

18.

eprasa.pl 3ec044f408

Продовження з 17 сторінки

Нині багато чого ми робимо не завдяки, а всупереч, тож серед буревіїв війни Україна почала більше дізнаватись і відкривати для себе Європу, а Європа відповідно ширше відчинила свої двері для України. Авторка-науковиця, нарешті тримаючи в руках коштовні архівні документи, гортаючи рукописні сторінки, подумки повторювала слова Ліни Костенко: «Од звичайного погляду скрите відкривається лиш дивакам. Прочитай золоті манускрипти, подивися у вічі вікам». А далі продовжувала цю думку, розмірковуючи: «І через три століття знайдемо у рукописі чимало паралелей, контрастів і віднесень, які допомагають збагнути наші сучасні проблеми».

Пилип Орлик
Фото з Вікіпедії

Валентина Соболь представила історико-культурний, лінгвістичний, літературознавчий контексти діяріуша, розглядаючи його як унікальну пам'ятку дипломатичної думки епохи українського бароко. Мова діяріуша Орлика – старопольська 18 століття з вкрапленнями латини, тюркізмів, церковнослов'янської, французької. До речі, тюркізми, арабізми, татаризми потребували особливо кропіткої роботи з дешифрування, у процесі якого науковиця використовувала спеціальні методики текстологічного аналізу. Неабиякої уваги потребували криптограми і шифровані назви. Оскільки ситуація щодо України і власне родини самого Пилипа Орлика була напруженою і вимагала політичного шифру, державний діяч періодично зашифровував дипломатичну інформацію: назви країн, міст, імена дипломатів, монархів. Щоденник показує Пилипа Орлика не як поодинокого вигнанця, а як суб'єкт європейської політики, який вів перемовини з монархами Франції, Швеції, Англії, Польщі та Османської імперії. Він провадив масштабну дипломатію в інтересах України, намагаючись переконати європейських монархів, що без вільної України не буде спокою та балансу сил у Європі. Орлик наголошував, що експансія Росії загрожує всьому цивілізованому світу – аргумент, сформульований надзвичайно сучасно.

Рукопис Пилипа Орлика

Зупинила свій уважний погляд авторка і на почерку Орлика, трактуючи його як маркер часу, історичного контексту: «Почерк автора діярія в п'яти розлогих томах вироблений, але його індивідуальна манера писання часом зазнає змін. Так, листи французькою, яку він вивчав самостійно, написані ретельніше, ніж польською, якою гетьман володів найкраще». Щоденник написаний скорописом, курсивом, що далі, то дрібніше і менш розбірливо, ніби хотів швидше викласти всі свої думки – „для пам'яті"».

Свій діяріуш Пилип Орлик писав упродовж 1720-1732 років. У архіві Міністерства закордонних справ Франції розміщено рукописні записи Орлика у п'яти томах. Це один із найбільш об'ємних щоденників у світі. Частинами рукопис було видано у Варшаві: 1936 року, 2021-го, 2023-го. Щоденник дивовижним чином поєднує високу геополітику (дипломатичні інтриги, таємне листування, спротив московському пригнобленню) та побутові турботи вигнанця, тужливий настрій від розлуки з родиною, тривогу за рідних. Українська еліта 18 століття тримала курс на визволення Гетьманщини від російського поневолення і відповідно спростовувала стереотипи про бездержавність України.

Авторка робить акцент і на емоційному просторі, який утворився під час написання Пилипом Орликом свого щоденника: «Гідна подиву є і змістова, і комунікаційна атмосфера рукопису Орлика. Можна говорити про своєрідне емоційно-почуттєве поле поміж діяріушем та діяристом, тому твір має особливий різновид персвазії – його не може відтворити жодна, навіть найкраща із кращих копія». Науковиця відчула й окреслила феноменальну магічну синхронізацію цих записів: «Власноруч писані й нумеровані картки, з поправками, закресленнями, перпендикулярними до головного тексту уточненнями на марґінесах сторінки – спроможні передати настрій діяриста, а на це неспроможна жодна копія». Філігранна і масштабна дослідницька праця з прочитання, перекладу, редагування увінчалася успішним результатом та «додала сил у справі надзвичайної ваги та складності». Текст передає дух епохи бароко без прикрас, демонструючи, що українському гетьманові, як і будь-якій людині, було властиво сумніватися, шукати філософських відповідей на життєві обставини та вболівати за долю Батьківщини. Ця книга руйнує бронзові монументи та показує нам справжнього, пристрасного й нескореного мислителя, чиї ідеї інтеграції України в європейський простір звучать пророче й сьогодні.

Колеги по науковому цеху привітали Валентину Соболь щирими й теплими словами вдячності за титанічну, кропітку, фундаментальну працю – надзвичайно важливу для підтримання на гідному рівні історичної, культурної української дипломатії та збереження стратегічної єдності українців і поляків перед спільною загрозою. У цьому ж контексті дослідниця наводить тезу Юзефа Ґеровського (Józef Gierowski) з авторитетного Польського біографічного словника: «Гетьман Пилип Орлик виразно був пов'язаний з польським культурним колом. Натомість у політиці, крім шляхетських симпатій до Речі Посполитої, керувався українським інтересом і згідно з цим повинен бути оцінюваний». ●

eprasa.pl 3ec044f408

Передплата «Нашого слова» на 2026 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**145,00** зл	**290,00** зл	**580,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**155,00** зл	**310,00** зл	**620,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 3ec044f408

Patronat honorowy:

Konsulat Generalny Ukrainy w Gdańsku

Organizatorzy:

Związek Ukraińców w Polsce

NAVPAKY

Partnerzy:

B90

EKSPLOATACJA PORT GDAŃSKI

synago

PIEROGI LWOWSKIE

Partner CSR:

Energa GRUPA ORLEN

Dofinansowano ze środków:

GDAŃSK

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Patronat medialny:

Radio Gdańsk

SLAWA

trojmiasto.pl

ua pl

Наше Слово

ua.news

НАША ПОЛЬЩА

epnasa.pl 3eoOu4ai0S